

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobilium, vt paschatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) siue maui radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem vllam perspicere.

Aurei numeri inuentor quis sit.

VREVS NVMERVS SIVE CYCLUS Decennalis à Chaldis primus inuentus est, Romam deinde ab isdem missus, qui Rhomanis vbi cognitus est tantum utilitatis cum summa facilitate complecti, eundem in sua Diaria seu Calendaria transfulerunt, aureis literis describentes, vnde factum est, vt posteris ab omnibus aureus appellaretur numerus. Continet autem in se annos 19 Solares, eò quod post tot annorū spacium coniunctiones oppositionesq̃

omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero posterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare posse animaduersus sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut plumbeum dici consueverunt, imò dignum qui planè tolleretur iudicauerunt. Esto autem huic coniunctionum oppositionumq̃ negotio sit inhabilior, non tamen iccirco statim (nam in aliis vsū non posthabendum sui prebet) abiciendus erat. Cyclus itidem qui dicitur clauium totidem annos 19 complectitur, quorum ordo quottannis mutari solet, neq̃ debito processu pergere. Per hunc cyclum festorum mobilium tempora, præsidio aurei numeri, annuatim futura eliciuntur.

Operandi modus.

¶ Anni cuiuspiā propositi aureum numerum vel cyclū clauium scituro, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in negro numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta capiatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, literam alphabeticam cominus repertam, in succedenti rota, cui literæ ab A vsq̃ T insunt, contueatur, & cum ostensore X signetur. Annos post hac præstitutos in circulo spirali (qui annos ab 1 vsq̃ 100 gerit) legatur, quo lecto, lineas intra binas à centro eductas, limborum pergenti, cyclus vel aureus numerus in limbo extimo conspicietur, sicuti & interiori centrorsum redeunti cyclus clauium manifestabitur. Quod si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millenarium vna cum centenario propositum tuum excedente in tabella queres, ab illo propositum demens, residuum in spirali reuolutione venaberis, vnde recta intra lineas transgresso in externo limbo aureus numerus, in interno cyclus clauium, occurret.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

¶ Istius rei methodum certam accipe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500 post Christū, 1500 sumpta ex tabula, literæ A secū habere cernitur. A literæ index adiunctus, qui idem centenariū præcisè denotat, Aureum numerum ostendit 19, Cyclum festorum 38. Imperatorium hocce exemplum obscurius paulo adhuc esse videtur, eò quod præcisè in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam manifestiori agendum est.

Exemplū Regis FERDINANDI.

¶ Regem FERDINANDVM natum audiuius anno 1503 à Christo. Centenarius minor 1500 in tabula literam A indicat, cui index si adiungitur, in circuloq̃ voluminoso 3 annus, veluti residuum inspicitur, & aureus numerus 3 in limbo extimo, cyclus clauium 34 in intimo apparebunt. Cyclus seruetur, paulopost festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium exemplum, Rhomano Imperio cum IVLIVS Cæsar præisset, annus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum cyclumq̃ clauium competentem dum cupio, primum è tabula quæ inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium scz 100 eximo, propè centenarium 100 E literam videns, eam cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc à 45 anno directè ascendenti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui est cyclus clauium offertur, quæ duo eo tempore, licet horum alteri vsus non fuerit, esse tamen poterant. Si nunc aureum numerum ad annum 100 in quo Christus orbi natus est quæres, vnitas quæ tunc pro cyclo decennali habita est, proueniet.

Aureus numerus IVLII Cæsaris tempore Christum antecedentis.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cyclum Inditionis Rhomanæ omnibus annis competentem dicto citius inuenire.

ΥΚΛΟΣ GENERALE VOCABulum est spacij quod in orbem redeat, Cyclus ille Inditionarius quindecim annos includit, qui tria lustra constituit, adhuc Rhomanis non minus quam olim frequentius in vsu habita, vt passim & in cancellijs, vt vocant, seu melius scribarum contubernijs, & notariis instrumentis siue codicillis videre est. Origo cycli huius eiusmodi. Romanis vniverso ferè orbi dominantibus, & ob id egre tributa annua à singulis gentibus Rhomam referre valentibus, tria temporum discrimina, quæ

scz pendendis tributis, limites foret, deputati sunt, quodlibet autem temporis spacij 5 annos complexum fuit, ita, vt in primi lustris fine au rū urbē adferretur ab omnibus, pro maiestate nimirum Rhomani populi, splendoreq̃ imperij asserēdis significandisq̃. Secundo lustro peracto, id est, anno decimo argentum, stipendijs militum impensum. Tertius autē lustris terminus, es & ferrum, pro armorū reparatione exegit. Iccirco & illud apud gentes Rhomanorū edictum percrebuit de Inditionis anno omnibus codicillis, libellisue inserendo, (vt videlicet manifestior vberiorq̃ Inditionis memoria nationibus redderetur) quo sine inditionis numero, irrita seu fide omni priuata instrumenta singula, non secus atq̃ nostra sine sigillis inualida sunt, haberēt. Sub finem cuiuslibet quinquennii comporta to simul à gentibus Rhomam censu, Rhomani cum omnigena sacrorū pompa orbē lustrare soliti sunt. Habitus cycli quottannis addo 3 proposito annorum numero (tertia enim inditione iuxta Dionisium Abbatem Christus natus est) sum mamq̃ collectam per 15 partire, sic enim in residuo cyclus apparebit. Illud adhuc clario re manu ductione intelligas sic volo. ¶ CAROLVS Cæsar anno 1500 est ortus, quibus addantur 3, proueniunt 1503, quæ distributa per 15, quotientem 100 reddunt, illum abiiciens 3 que restantia pro cyclo vero Inditionis pone, ¶ Regi FERDINANDO natalem esse annum 1503 no uimus, cui 3 adiecta cum fuerint, diuisaq̃ reliqua per 15, Inditio 6 (posthabitis in quotiente 100) prodibit, ¶ Item cyclum huic 1539 debitū habebitur addo 3, pdeunt 1542, quæ per 15 diuidens inuenio in quoto 102, quæ omitto, vt antea dixi, quoniam nihil aliud quam tot Inditiones à natiuitate domini effluxisse, nempe quindecies centenos duos annos admonent, 12 autem residua huic anno inditionem cōpetere indico. Notandum est semper esse 15 cyclum vbi ex diuisione nihil redundat. Principium Inditionis cuiusuis diē Septembris primū habet, propterea quod id tempus Rhomani aptissimum tributis & persoluendis, & rhomam congerendis existimarunt, ideo quod labores & opere colendæ telluris vbiq̃ gentium hoc tempore sint remissiores paucioresq̃, messesq̃ iam omnium peracta.

CAESAREV.

scz pendendis tributis, limites foret, deputati sunt, quodlibet autem temporis spacij 5 annos complexum fuit, ita, vt in primi lustris fine au rū urbē adferretur ab omnibus, pro maiestate nimirum Rhomani populi, splendoreq̃ imperij asserēdis significandisq̃. Secundo lustro peracto, id est, anno decimo argentum, stipendijs militum impensum. Tertius autē lustris terminus, es & ferrum, pro armorū reparatione exegit. Iccirco & illud apud gentes Rhomanorū edictum percrebuit de Inditionis anno omnibus codicillis, libellisue inserendo, (vt videlicet manifestior vberiorq̃ Inditionis memoria nationibus redderetur) quo sine inditionis numero, irrita seu fide omni priuata instrumenta singula, non secus atq̃ nostra sine sigillis inualida sunt, haberēt. Sub finem cuiuslibet quinquennii comporta to simul à gentibus Rhomam censu, Rhomani cum omnigena sacrorū pompa orbē lustrare soliti sunt. Habitus cycli quottannis addo 3 proposito annorum numero (tertia enim inditione iuxta Dionisium Abbatem Christus natus est) sum mamq̃ collectam per 15 partire, sic enim in residuo cyclus apparebit. Illud adhuc clario re manu ductione intelligas sic volo. ¶ CAROLVS Cæsar anno 1500 est ortus, quibus addantur 3, proueniunt 1503, quæ distributa per 15, quotientem 100 reddunt, illum abiiciens 3 que restantia pro cyclo vero Inditionis pone, ¶ Regi FERDINANDO natalem esse annum 1503 no uimus, cui 3 adiecta cum fuerint, diuisaq̃ reliqua per 15, Inditio 6 (posthabitis in quotiente 100) prodibit, ¶ Item cyclum huic 1539 debitū habebitur addo 3, pdeunt 1542, quæ per 15 diuidens inuenio in quoto 102, quæ omitto, vt antea dixi, quoniam nihil aliud quam tot Inditiones à natiuitate domini effluxisse, nempe quindecies centenos duos annos admonent, 12 autem residua huic anno inditionem cōpetere indico. Notandum est semper esse 15 cyclum vbi ex diuisione nihil redundat. Principium Inditionis cuiusuis diē Septembris primū habet, propterea quod id tempus Rhomani aptissimum tributis & persoluendis, & rhomam congerendis existimarunt, ideo quod labores & opere colendæ telluris vbiq̃ gentium hoc tempore sint remissiores paucioresq̃, messesq̃ iam omnium peracta.

SEQVITVR TABVLA RADICVM CYCLI DECENNOVALIS SI VE AVREI NVMERIANTE ET POST CHRISTVM.

Centenarii annorum ante Ann. & post Christi aduentum.	Radices post Christum annis labētibus respondētes,		Radices ante Christum annis labētibus consentaneæ.	
	Christi	T	Christi	T
100	O	100	E	
200	I	200	K	
300	D	300	P	
400	S	400	A	
500	N	500	F	
600	H	600	L	
700	C	700	Q	
800	R	800	B	
900	M	900	G	
1000	G	1000	M	
1100	B	1100	R	
1200	Q	1200	C	
1300	L	1300	H	
1400	F	1400	N	
1500	A	1500	S	
1600	P	1600	D	
1700	K	1700	I	
1800	E	1800	O	
1900	T	1900	T	
2000	O	2000	E	
2100	I	2100	K	
2200	D	2200	P	
2300	S	2300	A	
2400	N	2400	F	
2500	H	2500	L	
2600	C	2600	Q	
2700	R	2700	B	
2800	M	2800	G	
2900	G	2900	M	
3000	B	3000	R	
3100	Q	3100	C	
3200	L	3200	H	
3300	F	3300	N	
3400	A	3400	S	
3500	P	3500	D	
3600	K	3600	I	
3700	E	3700	O	
3800	T	3800	T	
3900	O	3900	E	
4000	I	4000	K	
4100	D	4100	P	
4200	S	4200	A	
4300	N	4300	F	
4400	H	4400	L	
4500	C	4500	Q	
4600	R	4600	B	
4700	M	4700	G	
4800	G	4800	M	
4900	B	4900	R	
5000	Q	5000	C	
5100	L	5100	H	
5200	F	5200	N	
5300	A	5300	S	
5400	P	5400	D	
5500	K	5500	I	
5600	E	5600	O	
5700	T	5700	T	
5800	O	5800	E	
5900	I	5900	K	
6000	D	6000	P	
6100	S	6100	A	
6200	N	6200	F	
6300	H	6300	L	
6400	C	6400	Q	
6500	R	6500	B	
6600	M	6600	G	
6700	G	6700	M	
6800	B	6800	R	
6900	Q	6900	C	
7000	L	7000	H	

Operandi modus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.